

שביעי של פסח [?] בין שמחה לאושר

החגים הם תחנות בהם נתדלק אושר ושמחה. שביעי של פסח הוא חג השירה, ועלינו למלא את המצבר עד לחג הבא, בעוד שישה שבועות.

ליפול לבית כנסת בשמחת תורה [?]

סמואל פפיס חי באנגליה לפני שלש מאות וחמישים שנה. הוא התפרסם בעולם בזכות היומנים שהוא כתב במשך קרוב לעשר שנים, ובהם תיעד את מגפת הדבר הגדולה באירופה, שריפה ענקית בלונדון, ומלחמה בין אנגליה להולנד.

בין הדברים תיעד ביומנו ביקור בבית הכנסת הראשון שהוקם באנגליה.

יהודי אנגליה גורשו בשנת 1290, אך בשנת 1656, ביוזמתו של רבי מנשה בן ישראל מאמסטרדם, הודיע שליט אנגליה שאין חסמים משפטיים להתיישבות יהודים במדינה ולקיום פולחן יהודי גלוי בתחומיה.

ב-14 באוקטובר 1663 הלך סמואל פפיס לבקר בבית הכנסת הספרדי והפורטוגלי בסיטי של לונדון. בית הכנסת שפפיס ביקר בו, הוקם בביתו הפרטי של בן הקהילה, סוחר יהודי-פורטוגלי. ביקורו המדובר של פפיס במקום היה השני. קודם לכן הוא נכח באזכרה שנערכה שם למייסד בית הכנסת. האזכרה ההיא הייתה מאופקת וחמורת סבר, והנה בביקורו השני ראה דבר אחר לגמרי, חיזיון צוהל שהותיר אותו משתומם.

כך כתב ביומנו: "אחרי ארוחת הערב יצאנו אשתי ואני אל בית הכנסת היהודי. והנה הגברים והנערים יושבים בו מעוטפים ביריעות מצויצות (טליתות) והנשים נסתרות מעבר לסבכה. וכמה דברים מונחים במקום מוגבה [?] סבורני כי אלה חוקיהם של היהודים (ספרי תורה), בתוך תיבה (ארון הקודש) שכל הבאים קדים בפניה.

"בהתעטפם ביריעות הם אומרים דבר-מה, שהשומעים אותו קוראים "אמן",

ונושקים לציצת היריעה. התפילה כולה מתנהלת בשירה, ובעברית. והנה מוצאים החוקים מן התיבה והם נישאים בידי כמה אנשים, ארבע או חמש חבילות בסך הכול, והמשא עובר מיד ליד. אם זה מפני כובד המשא או משום שהכל משתוקקים לשאתו, לא אדע. וכך הם נושאים אותו סביב האולם, לקול שירת תפילות²

"א-לי הטוב! לנוכח החיזיון הזה של האנדרלמוסיה, הצחוק, השעשוע נטול הריכוז, ציבור המתפללים המבולבלים הדומים לפראים יותר מלאנשים היודעים את אלוקי האמת³ לנוכח חיזיון זה יכחיש הרואה כי ראהו אי פעם ואכן, מימי לא ראיתי כדבר הזה, וקשה לי להאמין שיש בכל העולם עוד דת אשר טקסיה משונים כל כך".

לרוע מזלו של סמואל פפיס, איש לא סיפר לו שהיום שבחר לבקר בו בבית הכנסת היה שמחת תורה, ומימיו הוא לא ראה בבית תפילה שמחה משתלהבת כשמחתנו בחג הזה, שאנו רוקדים בו עם ספרי התורה כאילו העולם הוא חתונה. והספר הוא כלתנו, רוקדים בשכחה עצמית כמו זו של דוד המלך בהעלותו את ארון ה' לירושלים.

יהדות = שמחה

כשאומרים לאדם "יהדות", ספק אם שמחה היא הדבר הראשון העולה בדעתו. דומה כי טבעי יותר לחשוב על חומרתם של ההלכה ושל המוסר היהודי, או על הדפים רוויי הדמעות של ההיסטוריה היהודית. יהודים אוהבים לסכם את חגי ישראל במילים: "ניסו להרוג אותנו, שרדנו, יאללה אוכל⁴".

ובכל זאת, האמת המזדקרת מתוך רבים ממזמורי תהלים היא שמחה טהורה וקורנת. בנוסף לכך, אנו חוגגים היום את שביעי של פסח, ובחג אנו מצווים לשמוח.

ישנם פילוסופים שטוענים שהאושר הוא תכליתו העליונה של הקיום האנושי. אנחנו חושקים בדברים רבים, אבל רובם הם אמצעים להשגת דברים אחרים. רק דבר אחד נחשק תמיד כשהוא לעצמו, ולא ככלי למשהו אחר: האושר.

גם בעולמה של היהדות קיים הרגש הזה וקיים המושג הזה. "אשרי" היא המילה הראשונה בספר תהלים, והיא ממילות המפתח של תפילותינו. אך התנ"ך מדבר הרבה יותר על שמחה.

שמחה ואושר הם שני דברים שונים. אדם יכול להיות מאושר גם כשהוא לבדו,

אבל השמחה בתורה לעולם איננה עניינו של היחיד: היא תמיד נחלקת עם הזולת.

לדוגמה, התורה אומרת שחתן בשנה הראשונה לנישואיו אינו יוצא לצבא. מדוע? "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח" (כד, ה). או למשל, זה שמביא ביכורים למקדש מצווה: "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך" (כו, יא). כדי לשמוח הוא צריך לחלוק את הטוב עם הלוי והגר, וכמו שהרבי אומר (בשיחת י"א שבט תשל"א ס"א) שהסיבה שמזמינים אורחים בחג היא שבחג אנו מצווים לשמוח, והשמחה נגרמת כשיש אורח.

והרבי מוסיף, שרואים בחוש שכשאדם מתענג, השני לא מפריע לו, ואדרבא; שלימות התענוג זה דווקא בחברת אחרים.

מאידך, אחד הפסוקים המפליאים בתורה, הוא זה שבו נאמר שאם יחולו על העם קללות, הסיבה לכך תהיה מיוחדת במינה: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל" (כח, מז). הימנעות משמחה היא הסימן הראשון לניווט רוחני.

יש עוד הבדלים: האושר יכול להימשך כשנות חיינו, אך השמחה היא בת חלוף. אושר נוטה להיות רגש קר, ואילו השמחה גורמת לאדם לרקוד ולשיר. במצבי אי-ודאות קשה להרגיש אושר, אך עדיין אפשר להרגיש שמחה. השמחה היא תגובתית, והאושר הוא מצב קיים.

בואו לדבר על נושא משמח

שביעי של פסח הוא יום של שירה. אנו קוראים בתורה את שירת הים, איך עם ישראל שר והודה להקב"ה על הנס הגדול של קריעת ים סוף. הגברים שרו, והנשים רקדו עם תופים ומחולות. כי רק אז, כשראו את מצרים מת על שפת הים, הם הרגישו משוחררים באמת ויכלו באמת לשמוח.

לכן גם אנו שמחים היום. החגים הם התחנות בשנה שבהן אנו ממלאים את המצברים שלנו בשמחה. אבל המטרה היא לקחת את השמחה הזאת לחיי היום יום, עד לחג הבא. היום עלינו למלא את המצברים עם אנרגיות של שמחה לפחות עד החג הבא שיגיע בעוד שישה שבועות, שזה חג השבועות.

לכן אתם מוזמנים לבוא (מחר) לסעודת משיח. משיח זה אותיות שמח בתוספת

יו"ד (שיחת ש"פ תצא תשמ"ח). כשמדברים על משיח, מביאים שמחה. כשהמשיח
יבוא לא תהיה עצבות בעולם, ויתקיים היעוד "אז ימלא שחוק פינו".

(מתוך דברים שכתב הרב יונתן סאקס ז"ל)